

FAXE, VILHELM

**Åminnelse-tal öfver herr Pehr Osbeck,
s. theologiae doctor, contracts prost och
kyrkoherde vid Haslöfs och Voxtorps
församlingar ... hållet i frimurare-logen i
Christianstad d. 29 octob. 1815, af Vilh**

Kristianstad
1816

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

AMINNELSE-TAL

ÖFVER
HERR

PEHR OSBECK,

S. THEOLOGIAE DOCTOR, CONTRACTS PROST OCH
KYRKOHERDE VID HASLÖFS OCH VOXTORPS FÖRSAM-
LINGAR, SAMT LEDAMOT AF KONGL. SVENSKA VE-
TENSKAPS ACADEMIEN, KONGL. VETENSKAPS SOCI-
TETEN I UPSALA, PHYSIOGRAPHISKA SÄLLSKAPET I
LUND, KONGL. PATRIOTISKA SÄLLSKAPET I STOCK-
HOLM, K. VETENSK. OCH VITTERHETS SAMHÄLLET
I GÖTEBORG, KEJSERL. ACAD. NAT. CURIOS.
OCH PATRIOTISKA SÄLLSKAPET I
HESSEN HOMBURG,
HÄLLET
I FRIMURARE-LOGEN I CHRISTIANSTAD
D. 29 OCTOB. 1815,

AF

VILHELM FAXE,

THEOL. DOCTOR, BISKOPP OCH ACAD. PROCANO.
I LUND, COMMENDEUR AF KONGL.
NORDST. ORDEN.

CHRISTIANSTAD, 1816.

TRYCKT HOS HOF-SEKRETER, F. F. CEDERGRÄN,

Biogr.

Sw.

(Br)

1700°-1829

AMMINISTRATIVE

ÖVER

HERR

FEHR ÖSBECK

2. Innehafvande Doctor, Contractus Fock och
Innehafvande von Hattum och von Hattum
Innehafvande samt Innehafvande af Kongl. Svenska
Innehafvande af Academiens, Kongl. Vetenskaps
Innehafvande i Ordn. Innehafvande i
Innehafvande Kongl. Patriotiska Sällskapet
Innehafvande K. Vetensk. och Fysiska Samfundet
i Göteborg, Kungl. Acad. Nat. Vetensk.
och Patriotiska Sällskapet
Herrn Hattum

HÄR

2. Föreläsning i Christianstad

d. 29 Octobr. 1811

AT

VILHELM LARSEN

Thron Doctor, Föreläsning och Acad. Föreläsning
i Lund, Concessions af Kongl.
Kongl. Ordren

Christianstad 1811
Thron. von Hattum, S. F. Christianstad

Många tårar fälldes vid Vår Aflednes bortgång. Icke nog, att den enskilda saken lifligast kände bitterheten af en förlust, länge fruktad, men alltid den mest smärtande för en äldersfleggen Maka och tillgifne Barn, när den ock inträffade; icke nog, att tvenne församlingar, som i 47 år blifvit upplyste och handledde af en ömsint Lärares nitiska vård, tolkade tacksamhetens, ömhetens och förtroendets känslor vid den mest saknade Herdes graf: de Embets-Bröder, som närmast omgäfvö Honom och med Honom voro förenade, framburo också högaktningens och vördnadens offer åt en Förman,

hvars handledning mogen, nitisk och öm; alltid var dyrbar för deras hjertan; äfven ett helt Stifts Presterskap, hvars samtliga Ledamöter tållade med hvarandra i aktning och tillgifvenhet för denne genom ålder, förtjenster och dygder utmärkte Embetsman, — äfven desse beklagade sin saknad, en saknad, så mycket större, som den är gemensam både med Vetenskaperne och en mängd Lärda Samhällen, icke blott inom Fosterlandets gränser, utan äfven i aflågsna länder. I veten det, M. H. att de föllsynta egenskaper, som icke blott naturen utan äfven fliten gjort för Doctor OSBECK så lysande och gagnande, väckt en allmän uppmärksamhet. Upplysningens och dygdernas försvarare och befordrare ansågo för en lycka att få räkna Honom bland sine närmare och förtrognare vänner, — och denne deras Vän gick undan deras åsyn. — Men hvad! Han var ju äfven vår Vän? Ja, huru

huru många af Eder hafva icke delat vän-
 skapens, förtroendets och det ömma hjertats
 känslor med Honom! Huru ren var icke
 Eder tillgifvenhet, huru tillfredsställande och
 högtidliga de stunder, på hvilka I här njöto
 frukten af Hans umgänge, arbete och dyg-
 der! — och vid Hans död, huru ömma
 de tårar, som runno från den Våns ögon,
 hvilken här mera vördade Honom som Fa-
 der, än som Medbroder!

Vid vår första samling efter denna för-
 lust, huru dystert var icke detta sammanträ-
 de, huru gemensamt vårt deltagande; huru
 sökte icke våra hjertan en lättnad deruti att
 för hvarandra omtala värdet af denne Man!
 Vid betraktelsen här af fattade jag ett beslut,
 som jag många gånger ångrat, och hvars
 verkställighet I, M. H. hafven den mest
 anledning att nu ångra. Jag gjorde mig
 det till pligt att för Eder ytterligare tolka

detta dyrbara värde. Men hvarföre tillåten I mig det? Jag har många gånger fattat till pennan, men lika ofta funnit svårigheten att rätt tekna hvad hjertat känt. De matta drag, som en mindre öfivad hand utfört, och som allt för länge, jag erkänner det, varit undandragne Eder pröfning, skola bestryka fanningen af min farhoga.

3. Theologiæ Doctoren, Proffen öfver Laholms Contract och Kyrkoherden vid Haslöfs och Woxtorps församlingar PEHR OSBECK föddes d. 9 Maji 1723 på Torpet Ofet *) i Hålanda Socken af Skeplanda Pastorat i Elfsborgs Län. Fadren var Torparen HANS ANDERSSON och Modren RAGNILD ANDERS DOTTER.

I de spädare åren njöt Han hemma den undervisning icke endast uti Christendomen

*) Hörande under Säteriet Livred.

—

7

men och Föräldrarnes yrken, som efter deras stånd och vilkor kunde meddelas, utan blef äfven öfvad uti skrifning och räknande, hvarjemte någon grund lades till kännedom af Latinska språket genom en Studerande från Skara Stift. Omtanken att på detta sättet till en början handleda ett snille, som vid dess första utveckling lofvade något ovanligt och öfver den krets, der det upprunnit, bör i synnerhet tillskrifvas Modrens uppmärksamhet och rådighet, oväntad i det stånd, der man mera värderar kroppens ihärdighet och arbete, än själens styrka och snillet verk. Fadren hade redan vid vår unge OSBECKS åttonde år aflidit, och Modren var lemnad ensam åt forgen och 5 barns uppfostran och vård. Kanske hade ömheten och blidheten i Hennes hjerta, under hennes sorgliga ensamhet, vunnit näring och tillväxt genom betraktelsen af de naturens skönheter, som öfver allt i omvexlande behag omgifva det ställe,

ställe, der Hon bodde. I fynnerhet var den rikedom och prakt, som naturen der utbredt, för intagande att icke anmärkas af ett ungt och eldigt snille, danadt till beundran af Skaparens verk icke mindre i naturens rike, än i nådens. Taflan var icke heller förr skådad, än OSBECKS beslut var fattadt att tränga in i en närmare kännedom af dets behag. Troget verkställdes Han ock denna förefats, när tid och tillfälle erbjödo sig. *)

Imedlertid intogs Han 1733 uti Trivial Scholan i Göteborg. Flyttad från landet till staden, utan att medföra annat än sitt snille, sin flit och sin hog för nyttiga kunskaper, hade man förmodat, att många bekymmer skulle möta Honom, som med skäl kunde räk-

*) Sjelf beskriver sal. Doctor OSBECK, uti sin till en Vän lemnade biographie, belågenheten af detta ställe "vid en mils lång sjö och en deruti rinnande bä, omgifvet på 3 sidor med gran, furu och löf-skog."

råknas till desä torftighetens föner, bland hvilka, med kallelsen i sina bröst till något högre, många nödgas återvända till hyddan och armodet, om icke en ådelmodig hand ledsagar dem med kraftigt bistånd under deras första steg på lärdoms banan. Men Han kom till Göteborg — och det behöfdes icke mera. *) Märkvärdiga Stad! Ryktbar är Du genom din handel, ditt läge och dina olyckor,

*) Hans hog för studier fick i Göteborg tillfälle att mera utvidga sig, och Han fann sig i sina nödtorftiga behof rikeligen understödd af den frikostighet, hvarmed Göteborgs Invånare lättat få mången behöfvande ynglings första steg på lärdoms-banan. — År 1740 upptogs Han på Gymnasium, der den lärde Theol. Lectoren, Prosten Montin gick Honom tillhanda i Theologien och recommenderade Honom till stipendium. Se Göteborgs Stifts-Tidning 1806 N:o 23 och 24. Om Commerce-Rådet Lagerström yttrar Han sig: "Han köpte böcker åt mig, och gaf mig kläder och resepenningar till "Upsala Academie"; och om Kåmners Präses Vallstedt: "Hos honom spisade jag om söndagarne, "och Han lärde mig att läsa bord-lexorna på Hebrai-

kor, men du är det ockfå genom dina välgerningar. Huru ofta har icke din frikostighet, egnad åt den värnlöse ynglingen, beredt Fäderneslandet en Embetsman, ditt Släktes åra! I! hvilkas öfverflöd och hjertan åro öppna för Edra behöfvande Medbröder, alltid voro Edra välgerningar gagnande och vördnadsvårda; men när voro de väl mer lyckligt använda, än då deras föremål voro desse af vårt uppväxande slägte, uti hvilkas fjäl åro nedlagde frö till de höga kunskaper, som skola hedra, och de ädla dygder, som skola uppehålla menckligheten i ditt fanna värde och bland kommande slägter utbreda vålsignelse? Om unge OSBECK icke ägt denna lycka under ditt vistande i Göteborg, hade Han säkert måst vända om till den ensliga koja, hvarifrån Han utgått, och Fädernes-

"ska och Grekiska, samt att gifva noga uppmärksamhet på predikningar, ja, äfven låt mig afskrifva "protocoll och inlagor, emot hederlig betalning, så "att jag aldrig var lyslös."

neslandet för alltid saknat det gagn och den åra, som det af Honom vunnit. Något biträde njöt Han väl af en i staden boende halfbroder, men hufvudsakligen af flere stadens välgörande Invånare, som både förfågo Honom med tillräcklig bärning, och åfven med uppmuntringar och undervisning eldade Hans hog att ihärdigt söka det ljus, som kunskaperne erbjuda sina idkare. MONTIN, LAGERSTRÖM och VALLSTEDT voro för Honom alltid helgade namn, som Han i högsta ålderdomen med varmaste tackfämhets och erkänsla vördade.

Vår OSBECK hastade icke ifrån Scholan. Den tid var ännu icke kommen, att man trodde sig skicklig för vetenskaperne, när man blott skådat de första grunderna, utan att hafva lärt sig dem. Man hade också mycken vördnad för våra Högskolor, att man trodde, att de lärdes salar vanhedrades,

des, om män såg dem fyllas med barn. Det behöfves en stadga icke mindre i uppförande, än i tänkefätt, att rätt njuta frukten af vistandet vid Academien, — och denna hade OSBECK. Han var redan 22 år, när Han kom till Upsala, men kunde ock der använda sin tid så mycket bättre.

Med sin uppmärksamhet på Naturens bok, som Han alltid funnit så skön och intagande, hade Han förenat hog för de yrken, hvilka hafva till föremål människans förädling, hämtad af Uppenbarelsens bevekelse-grunder. Vid Upsala Academie hörde Han de Lärare, hvilkas föreläsningar dels beredde ynglingar till dessa högre kunskapers inhämtande, dels uti dem gäfvö en fullständig undervisning. Bland de förre var en röst, som aldeles intog Hans själ, redan från barndomen rigtad till det ädla mål, dit denne Lärare syftade. Behöfver jag säga, att

att det var LINNÉ, eller vore det väl nödigt att försvara OSBECKS föresats att för-ena betraktelserna öfver Religionen med dem öfver naturen? Hvilken vetenskap är väl renare eller ädlare än den, som från Skaparens verk leder till Skaparen sjelf? Eller när blifva Religionens skatter i våra ögon härligare, för våra hjertan mera tillfredsställande, än då de jemföras med Naturens? Men man bör ju känna dem begge? Linnés namn, i senare tider vördadt i flere verldsdelar, hade redan då vunnit en så stor uppmärksamhet, att man från alla håll skyndøde till Hans Schola. Om man skulle medgifva, att detta till någon del hörde till tidens lynne, är det lika säkert, att en mängd blef sin föresats och sin Lärare trogen, men så till den högd, som vår OSBECK. *) Natural-historien, detta

*) Professorens m. m. Doctor Ödmann nämner i sitt Åminnelse-Tal öfver Doct. OSBECK, hållet d. 14 Junii 1815 i Kongl. Vet. Acad. f. 6 de lärde refererade MASSELQUIST, LÖFLING och FORSKÅL, med

detta mäktiga flöd för Medicinen, blef för någon tid Hans egenteliga yrke; och det var nära, att den i samband med sistnämnde lärdoms-gren alltid kvarhållit Honom. *) Men det var icke vetenskapen af blotta namn, eller vetenskapen af Cabinetter, utan verklig kännedom af Naturens alster till deras art och nytta, som upptog Hans arbetsstunder, ja, i vift affeende, äfven hvilans. Han blef ock utmärkt och efterfrågad. Hans ovanliga

tillägg: "Vi erinra oss! dessa namn med ömhet och saknad. Men bland dessa emisarier tillföll OSBECK den hedern att vara den förste och lyckligaste.

*) "Af de flere store och berömlige Lärare, Han här afhöorde (bland hvilka med skäl kunna räknas Archiatern och Riddaren Nils Rosén von Rosenstein och Domprosten Doctor Olof Celsius, den äldre)" säste i synnerhet Linné så Hans uppmärksamhet, att vår OSBECK så när hade slagit tankan på Prest-embetet ur hogen, om Han ej trott, att hvarken Medicinens eller Natural-historiens studium kunde vanhedra kappan. Se Göteborgs Stifts-Tidning, anf. st.

ga' insigter, Hans fått att förvärfva dem, Hans fallenhet att för andra meddela dem, Hans ihärdighet att föka dem hvar som helst *) öppnade för Honom oväntade, men för Hans framtid märkvärdiga tillfällen. Af denna anledning blef Han, under sitt vistande i Upsala, kallad till Stockholm, att under förmonliga vilkor weddela undervisning, och förordnades 1750 af enahanda skäl och uppå Archiater von Linnés föremåle att i egenkap af Predikant på Ostindiska Compagniets Skepp Prins Carl företaga en resa till Cadix och China. **)

Han

*) "Han träffades flitigt vid Linnés sida. Linné påstod snart sin uppmärksamhet vid Hans flit, vetgirighet och skarpsynta blick. Han plågade säga: "Der tio örtsökare framgått, finner alltid OSBECK något af dem obemärkt. Linné ålskade ock sina "Lärjungar med en faders ömhet. De voro Hans "Söner, och bland desse intog OSBECK snart ett "närmare rum." Ödmann anf. st. sid. 6.

**) I sina anteckningar yttrar sal. Doctoren, att det skedde på Linnés recommendation samt Commer-

Han återgick förft till det Theologiska Audium, och efter en med heder undergången examen prestvigdes Han den 12 October sistnämnde år. *) Straxt emottog Han sin tjenstgöring, och anträdde till okända verldsdelar en resa, i många afseenden märkvärdig.

Jemte en noggran och nitisk åtgärd vid de till embetet hörande förrättningar, uppoffrade Han alla lediga stunder åt sin vetenskap. På hafvet, på stränderne, på bergsklipporne, — i städer och på landet, hvar som helst ett längre eller kortare vistande öppnade tillfälle för Høns forskning, fästade Han den mest skarpsynta uppmärksamhet och
gick

ce-Rådet Lagerstrøms gällande förord, helst Ostindiska Compagniets Direction fattat det beslut, att den Man, som vore kännare af Natural-historien, skulle föredragas andre till Skepps-Predikant.

*) af Biskoppen Doctor Jøran Wallin, på kallelse af Ostindiska Compagniets Direction,

gick icke till hvilan förr än Han upptecknat dagens lärdomar. Han reste icke såsom de, hvilka resa för att vid hemkomsten blott säga, hvarest de varit, eller se och glömma, men berätta allt vara förvånande och utmärkt, ehuru märkvärdigheten stannar inom deras sätt att beskrifva den. Hvilken urskilning, granskning och kännedom af meniskan och naturen utmärker icke den beskrifning, som Han åt Allmänheten lemnat, öfver denna resa! Dock — skulle vi våga ett omdöme, der Mästaren redan sagt till vår OSBECK: "I, Min Herre, hafven allestädes rest "med vetenskaps blos, nämt all ting med sina "rätta och af den kunniga verlden begriplige "namn, som definierat och uttakat species. Ty "tycks jag mig följt Eder på resan och liksom "sedt med Eder allt det som förekommit. Då "resebeskrifningar på sådant sätt ställas, så "Vetenskaperna hämta mogen frukt. Jag gratulerar Eder, Min Herre, som först kunnat

B

"råka

”råka den förnuftiga vägen, hvilken efterverlden skall gå, och alltid erinra sig den högnom först banat.” *) Vårdet af detta arbete har desutom af andre såkre kännare högtidligen blifvit förklaradt och behöfver icke här upprepas. **) Inom vårt land sökes det och läses med icke mindre nöje, än nytta. Tysklands och Englands Lärde hafva iklädt det sine språk, och i Ryssland har det väckt så stor uppmärksamhet, att man der önskat sig OSBECK till offentlig Academisk Lärare. ***)

I Få-

*) Archiater von Linnés Bref till Författaren, infördt uti Doctor OSBECKS Dagbok öfver en Ostindisk Resa åren 1750, 1751 och 1752. Stockholm 1757. Sid. 312.

**) Detta inhämtas fullständigt af Profesör Ödmanns förut nämde Åminnelse-Tal ifrån sid. 7 till och med s. 13, hvarest Han sluteligen yttrar: ”den naturforskare, som åtföljde jordens nyaste omfeg-lare, KRUSENSTERN, betygar, att han tagit vår OSBECK till mönster och föresyn.”

***) En af sal. Doctorens Vänner, som vill vara okänd, har till Hans biographie gjort detta tillägg, rörande ofvannämde Dagbok; ”Han nämner ej heller om

I Fäderneslandet möttes Författaren af Kongl. Vetenskaps Academiens kallelse till Ledamot och af sin fordne Lärares öppnade armar, det förra värdigt Hans förtjenster, det senare dyrbart för Hans hjerta. Linné, glad ej mindre att få återse sin älskade OSBECK, än öfver den mängd Ostindiska Örtfamlingar, som Han hemfört, ledsagar Honom sjelf till Konungathronen, der Han för Hennes Kongl. Maj:ts Drottningen ville i underdånighet nedläggga de sällsyntare naturens alster, som Han fört ifrån Indien. Hvilken högtidlig syn! LOVISA ULRICA, Vetenskapernas yppersta skydd; — LINNÉ, som var den ypperste Lärare på vårt klot, — och dennes mest älskade Vän, som åt Fäderneslandet frambar en den yppersta skatt! *) En Man, sitt yrke så tillgifven,

B 2

af

*) den vink Han fick ifrån Petersburg, att blifva Profesfor i Botaniken, såsom en af sal. Linnés käckaste discipular. Det var Hans rikhaltiga Ostindiska Resebeskrifning, som satte honom i berömdhet. *) Af sal. Doctorens anteckningar inhämtas, "att till-

af de Lärde så högt ansedd, af Landets upplysare snillen så värderad, kunde ej undgå uppmärksamhet och förtroende af Sveriges för den tiden vittrafte Man. En oafbruten verksamhet för Rikets väl hade beständigt lyslofatt Hans Excellence Grefve TESSIN; men Han njöt dock sommar-tiden mera hvila och något större lugn. Desse stunder blefvo för Honom de behagligaste, då de kunde helgas åt vetenskaperna. För den del af dem, som angick naturkunnigheten, blef det Honom en vållust att bredvid sig äga någon af Linnés vänner. *)

Hvil-

”Drottning LOVISA ULRICA Han i underdånighet aflemnat 900 färskilta slags örter och någre infecter, dem Han sjelf hemfört från Ostindien, hvilket allt med utmärkt nåd upptogs och belönades.” Om den örtsamling, Han från Ostindien hemförde, yttrar sig Archiater von Linné: ”En så stor samling af örter har aldrig kommit från Ostindien, då jag undantager Hermans, som var der i 9 år.”

*) Som Hans Excellence Herr Riks-Rådet Grefve Tessin ästundade en örtekännare att vara sig följagtig på landet, så blef OSBECK af Linné här-

Hvilken skickligare kunde dertill utses, än OSBECK? Grefven kallade öck Honom till sig till Leckö. Urgamla Leckö! Dina vallar hafva i forntiden utbredt förskräckelse; Dina åldriga torn och murar hafva injagat vördnad, — kanske beundran: men nu var Du en tillflykts ort för snilletts söner; nu förvarade du för dem rikedomar, samlade från flere verldsdelar, — och du fick i ditt sköte emottaga ådelmodets och upplysningens vänner, i stället för förtryckets och barbariets befordrare, som fordom blodbestänkt dina stränder, dina af naturens skönheter leende fält. I veten M. H., att det var på Leckö Hans Excellence Herr Grefve TESSIN hade uppfatt sitt Natural-cabi-

B 3

net:

till föreslagen, och antogs äfven med årlig lön både som Hus-Predikant och Botanicus 1753. I detta hederliga hus vistades Han på 6:te året, en tid, hvilken Han sedan alltid ansatt för den gladaste under hela sin lefnad, i anseende så väl till denne lärde Herrens lärorika umgänge, som det hederfamma och ömsinta bemötande Han af detta Herrskap vid alla tillfällen åtnjöt, Göteborgs Stifts-Tidning anf. st.

net: och om det icke är tillräckligt till känne-
domen af dels beskaffenhet att fåga, att det var
inredt af Grefve CARL GUSTAF TESSIN, få
tillåten mig gifva anvisning på LINNÉS, HÖP-
KENS och GADDS omdömen. *)

Till desfa famlingars ytterligare i ord-
ning ställande och vård kallades vår OSBECK,
i förening med öfverlemnandet af det för Ho-
nom behagliga förtroende att, i egenskap af
Hus-Predikant, tolka Religionens sanningar.
På fjette året fortfattes desse för Hans studier
få vål afspasade göromål, hvilka Han ock an-
fåg för de angenåmaste under sin lefnad. Fri
ifrån bekymmer, egnade Han sin tid åt djupa-
re forskningar dels af Religionens höga san-
nin-

*) Derom har Archiater Linné 1753 utgifvit en be-
skrifning. Se vidare Hans Excellence Herr Gref-
ve A. J. von Höpkens Åreminne öfver Hans
Excellence m. m. Herr Grefve Carl G. Tesfin,
hållet i K. Vetensk. Acad. 1771, sid. 48. Profesfor
P. A. Gadds Åminnelse-Tal öfver samme Herre,
i Åbo 1770, sid. 37, 38 och 44.

ningar, dels af de vetenskaper, som med dem och de, hvilka höra till naturens kannedom, hafva närmaste förbindelse. Vårdet af detta för Hans vettgirighet lyckliga tillfälle skattade Han få mycket högre, som Han bemöttes med den mest uppriktiga ynnest och tillgifvenhet af en Herre, hvars djupa insigter, mogna erfarenhet och förekommande umgängeslätt voro likfå sällsynta, som behagliga. *) Grefve

Tes-

*) Sal. Doctoren yttrar i sine anteckningar: "Hans Excellence Riks-Rådet Gr. Tes sin var en Herre, som aldrig kan beskrivas nog stor af den, som haft tillfälle att dagligen höra Hans vidsträckta lärdom och betrakta Hans bemötande emot alla, äfven emot sine tjenare. Högbemälte Herre tillika med sin Fru Grefvinna hedrade en gång Haslöf med sitt besök under resan från Helsingborg, och hvilade i Haslöf 2 dygn. När Karups kyrka besågs vid samma tillfälle, hördes en efterföljande röst: "Endast Kyrkoherden OSBEGK icke blir högfärdig af detta besök." Herren vände sig om och svarade: "Nej, vi hafva lefvat tillföre under ett tak."

Vid afresan hade Hans Excellence teknat på

Tesfins vänskap för Honom blef alltid lika verksam och med denne Herres lifstid lika långvarig. Ett hus, för OSBECKS minne och hjerta alltid dyrbart, måste Han dock lemna, då Han 1758 kallades till en vidsträcktare verkningskrets inom det fält, der en Mild Försyn ärnat Honom att för framtiden gagna.

Han förördnades sistnämnde år till Vice Pastor uti Haslöv i Halland, under Prosten Dahlbergs ålderdom och sjuklighet, samt erhöll, efter bemålde Prosts timade död, Konungens Nådiga Fullmakt på Kyrkoherdebefällningen vid Haslöfs och Voxtorps församlingars Pastorat den 11 Augusti 1760. *)

I fine

bordet i Kyrkoherdens bok-kammare, den Hans Excellence bebodde, följande Ciceronis ord, lämpade till Kyrkoherden OSBECK: Videte hominis virtutem et diligentiam, ut domesticæ præclarissimæ virtutis exemplis gaudeatis. D. XVIII Julii MDCCLXII. Göteborgs Stifs-Tidning anf. st.

*) Då varande Prosten Herl, Dahlberg i Haslöv

I sine bästa år tillträdde Han en tjänstgöring, vigtig för Samhället, vigtig för Religionen och Kyrkan. Han förrättade den med allt det nit, all den ömhet och sorgfällighet, som egnar en redelig Evangelisk Lärare. *) Han glömde aldrig, hvars tjänare Han

åstundade, i anseende till sin ålder, en Vice Pastor. Grefve Tesfin, derom underrättad, gaf OSBECK resepenningar dit, för att på stället göra sig underrättad om Pastoratets beskaffenhet. Prosten Dahlberg, glad vid hans ankomst, tilböd honom då att jemte församlingarne i underdånighet söka survivance för honom. Detta skedde ock, OSBECK blef af Kongl. Maj:t, kortt före afkedstagandet från Stockholm, 1758 utnämnd till Vice Pastor jemte förfäkran om Haslöfs Pastorat efter Prosten Dahlbergs död. Göteborgs Stifts-Tidning anf. st.

*) Hans förtjenster, som lärd, öfverträffade dock ej dem Han ägde, såsom Embetsman och enskild Medborgare. Hans nästan outtröttliga arbetsamhet, redliga nitäliskan för de Gudomliga och borgerliga Lagarnes helgd samt årliga och okonstlade umgängesfäst tillvunno honom Sin Konungs uppmärksamhet, Förmäns ynnest, Medbröders aktningfulla, vänskap

Han var. Öfverherdens efterdöme var alltid lefvande för Hans ögon. Härifrån den värma, som uppfyllde Hans hjerta, när Han frambar Evangelii ord eller yrkade de pligters utöfning, som Jesu låra bjuder; — härifrån den noggranna uppmärksamhet på åhörarens förhållande, som är nödvändig till bevarande af ordning och skick; — härifrån den oafbrutna omsorg om det uppväxande släktets upplysning och förädling, som för kommande tider verkar så mycket godt; — härifrån den ömma värd till beredande af hjälp och understöd för den lidande Menskligheten, som Han så nitiskt yrkade. När var han gladare, än när Han slifvat något ädelt, eller uträttat något godt, eller lindrat någons nöd, eller tröstat någon bedröfvad! Hans pligter voro för Honom angenäma, och Han uppfyllde dem med en värdighet,
 som

samt åhörarens förtroliga kärlek. Cöteb. Stifts-Tidn, anf, st.

fom tillvann Honom allas aktning och kärlek, — en egenkap af den mest vålgörande inflytelse för det kall, som i synnerhet är förbundet att med renhet i uppfåt förena renhet i förhållande. Denna vördighet var dock hos Honom utan allt anspråk. Fördragfam, undfallande, utmärkte Han i hela sitt väfende en blygfamhet och en aktning för andra och deras tänkefåt, som gjorde Honom ännu mer älskad af dem, som rätt lärde att känna Honom.

Vidsträckt är en Lärares åtgärd, men det var för Kyrkoherden OSBECK en tillfredsställelse, att deltaga uti alla de olika befattningar, som med embetets noggranna bestidande äro förknippade. Ihärdig, verksam och driftig var det för Honom lätt. Lemnade embetet någon ledig stund, offrades den åt Vetenskaperne och i synnerhet åt Botaniken och Natural-historien.

rien. *) Äfvon i Haslôf både samlade Han och flälde i ordning större förråder af de naturens alster, som dels Han sjelf å orten funnit märkvärdiga, dels från sine Vänner emottagit, och från sine famlingar delade Han med dem frikostigt hvad de saknade. Med Lärde, så väl inom, som utom Fäderneslandet, förde Han oafbruten och ganska noggran brefvexling. Med nöje lemna- de Han råd och upplysningar åt de Vänner, som af Hans insigter och erfarenhet begärde biträde. Flere lärda Samfund emottogo af Hans hand rikhaltiga underrättelser i de till nyfsnämnde Vetenskaper hörande ämnen. Ut i Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens

Hand-

*) Som Botanicus har Han haft den hedren, att Archiat. von Linné efter Honom uppkallat en ört, som fått namn af *Osbeckia Chinenfis* och är beskri- fven i OSBECKS Dagbok öfver en Ostindisk Resa sid. 213 och 214; och som Entomolog, att en Phalæna fått namn af *Osbeckiana*, upptagen i Caroli a Linné Systema Naturæ Tom. I, part. V, pag. 276, N:o 904.

Handlingar äro införda en mängd af Honom anstälde rön och författade beskrifningar. *) Physiographiska Sällskapet i Lund för-

*) Utom Hans Inträdes-tal, innehållande Anledningar till nyttig uppmärksamhet under Chinesiska resor, hållet d. 25 Febr. 1758, innefatta Academiens Handlingar följande af Honom ingifna arbeten:

Beskrifning på en Fisk, som af Ostindie-farare kallas Lods, och är *Scomber cæruleo albus*, 1755.

Beskrifning på en rar Svensk fisk, kallad Mal, och är *Silurus*, pinna dorfali unica, 1756.

Rön om Kassee-gråfets, *Poa Aquaticæ*, plantering, 1757.

Beskrifning på Flyglands-svampen, 1762.

Förfök att plantera Buxbom af frön, 1764.

Rön angående Svenska Årte-buskens, *Spartii Scoparii* nytta och cultivering, 1765.

Beskrifning på en fisk, kallad Lerbleking, *Gadus Pollachius*, 1767.

Rön om Sprit-hvete eller *Triticum spica multiplici*, 1769.

Beskrifning om Vår-Rågs Masken, 1769.

Ritning och Beskrifning på fisken Rua, en *Cyprinus*, 1771.

Utdrag af Haslöfs församlings Tabeller för 25 år, 1774.

förvarar uti fina tryckta handlingar *Undersökning om hinder för Halländska Hushållningen*. Göteborgska Vetenskaps och Vitterhets Samhället har riktat sine samlingar med Sal. Doctor OSBECKS *Beskrifning om Noctua roboris et Alpium* samt *Utkast till en Flora Hallandica*. Uti Nova Acta Physico-Medica Academiæ Naturæ Curios. träffas Hans *Fragmenta Ichthyologiæ Hispanicæ*.

Redan i början af sitt vistande i Haslöf använde Han mycken möda att försköna det ställe, hvarest Han tillbragte sin öfriga lifstid. Han anlade vid Prestgården en trädgård,

Anmärkingar om Rot-masken, 1776.

Berättelse om ett märkvärdigt skydrag i Haslöfs Pastorat, 1795.

Beskrifning på Korsnäfven (*Loxia curvirostra*) och dess lefnadsätt, 1797.

Rön om den Allmänna Björnmosans fortplantning af håftar, 1798.

Petromyzon Planeri, tillförenekänd fisk i Sverige, 1804.

gård, som pryddes af de tåckaste planteringar och de mest fällsynta utländska växter. Hans hus var öppet för kände och okände, som sökte Hans bekantkap och umgänge; i synnerhet voro de mest välkomne, som ålskade de yrken, hvilka oafbrutit varit föremål för Hans forskningar. Den åldriges allvarfamma blick återhåmtade ungdomens liflighet, när samtal öfver desla ämnen förekommo. Med wuntherhet och en förekommande godhet emottogos alla.

Så behagligt, under fortsatt verkfahet, framflöto Hans dagar. Tron dock icke, att han var frikallad från bekymmer. Den känner icke Låro-embetets tyngd och ansvar, som anser des fövaltning lätt och forgfri. Svårare blifva de dermed förenade vigtige pligter, när de skola utöfvas under en swag och vacklande helssa. Detta var likwål Doctör OSBECKS lott. Första blicken

af

af Hans förbleknade hy, intryckta bröst och klena kroppsställning lofvade icke mycken styrka: men Han vårdade den Han hade med desto större sorgfällighet, och den blef tillräcklig för en lång lifstid. Sinnet trycktes icke genom oroande minnen af ungdoms utfväfningar, desse fiender till lugn och fällhet. Hans bräckligheter voro följder af de under Ostindiska resan tillflötte besvärligheter, hvilka dock med tiden småningom öfvervunnos. *) Lifskrafterne underhöllos genom mått.

*) "Ostindiska Resan lade väl grund till flygande gikt, minnets försvagande och deraf följande besvärligheter, men under min grannlaga diæt i Stockholm vid ett ypperligt bord (i Grefve Tesfins hus) der tjenlig föda kunde väljas, och lärda undervisningar gjorde måltiden högst angenäm, tycktes sjukdomen vara i aftagande, men har med åren, då kroppen förlorat sin styrka, återkommit och gjort min lefnad tung genom öron-susning och svag hörfel dagligen. Den förmon har jag ändå haft att utan glas-ögons tillhjelp kunna läsa och skriva, som alltid varit mitt nöje och ännu lemna mig några vederqvickelse-stunder, Korteligen, Herrea

måttlighet och väl afpassade arbets och hvilostunder i förening med ett gladt lynne.

Vidden af Hans verkningskrets öktes väl 1773, då Prost-embetet öfver Laholms Contract Honom uppdrogs, men verkksamhet var Hans lif. Det enhälliga förtroende, som kallade Honom till denna plats, rättfärdigade Han genom den mest nitiska förvaltning. Utom visitationer och andra till embetet hörande uppdrag, inställde Han Nio Kyrkoherdar uti embetet i Contractets förskilta församlingar och bestridde tretton valförrättningar. Med hvad uppmärksamhet och

”har fört mig underligen efter sitt råd. Lovvadt
”vare Hans Namn!” Sal. Doctorens egna anteckningar af d. 18 Nov. 1801.

Vid återkomsten från sin Ostindiska Resa var Han tilbuden och hade redan erhållit fullmakt att med nästa skepp göra en resa till China; men Hans svaga halsa och kroppsbyggnad nödgade Honom att blifva hemma. Göteb. Stifts-Tidning anf. &

och lit Han fökte gagna sin ort, vittnar den *Beskrifning öfver Laholms Prosteri*, som Han författat, och som nu förvaras i Göteborgs Gymnasti Bibliothek. *)

En Man med så fällsynta och välgörande egenskaper kunde icke sakna hvarken det allmännas, eller enskiltes förtroende, kärlek och aktning. Han blef och hedrad med kallelse att vara Medlem af flere Lärda Samfund: 1757 af Vetenskaps Societeten i Uplala; 1758 af Kongl. Vetenskaps Akademien i Stockholm; 1773 af Physiographiska Sällskapet i Lund och samma år af Kejserliga Academia Naturæ Curiosorum; 1774 af Göteborgska Vetenskaps och Vitterhets Samhället; 1775 af Patriotiska Sällskapet i Stockholm och 1778 af det uti Hesen Homburg. Siftnämde är emottog Han ett

*) Till samma Bibliothek har sal. Doctoren gifvit 3:ne af Profesfor Forfkåls och ett af Houstouns arbeten in 4:to.

högtidligt vedermäle af den nådiga uppmärksamhet, hvarmed Konung Gustaf III omfattade Vetenskaps- idkare. Han utnämndes utom sin vettskap till Theologiz Doctor, en belöning så mycket märkvärdigare, som Prosten OSBECK vid detta tillfälle var den ende, hvilken inom Göteborgs Stift hedrades med denna värdighet.

Att beskrifva, hvad tillgifvenhet, förtroende och vörndnad Haslöfs och Voxtorps församlingars Ledamöter hyfte för denné älskade Lärare, som omkring ett halft sekel lemnat dem den mest ömsinta själavård, vore det samma, som att tekna barns kärlek för en huld Fader. Inom sitt Hus var Han lycklig genom förbindelsen med en älskad Maka SUSANNA DAHLBERG, dotter af Prosten och Kyrkoherden i Warberg Eberhard Dahlberg. Denna förening knöts 1758 och välsignades med 8 Barn, 1 Son och

och 7 Döttrar, af hvilka de 4 före Fadren
ingått i odödlighetens land. *)

Maka och Barn, Vänner och Åhörare
täfva.

*) Doctor OSBECKS Barn voro:

1. CARL GUSTAF, Med. Doctor, Chirurgiæ Magister och Fältskär vid Lazarettet i Wadstena. Gift 1801 med Helena Aulin. — Han har också gjort resa till Ostindien, hvarifrån Han medfört stora samlingar af örter, insecter och snäckor.
2. EN DOTTER, död i barndomen.
3. ANNA CHRISTINA, död ogift d. 27 Mars 1779.
4. EN DOTTER, äfven död i blomstrande ungdomen och begrafven med den sistnämnda.
5. EN DOTTER, död i barndomen.
6. RACHEL, gift d. 21 Mars 1794 med då varande Commministren i Haslöf, sedermera Prosten och Kyrkoherden i Karup och Skummeslöf Tobias Banck. Han dog d. 21 Maji 1810.
7. EBBA MARGARETA, gift samma dag, som Hennes förenämnda Syster, med Prosten och Kyrkoherden i Lundby Anders Banck.
8. MAGNA BRITA, gift med Sin Faders Efterträdare, Kyrkoherden i Haslöf och Voxtorp Nils Österberg.

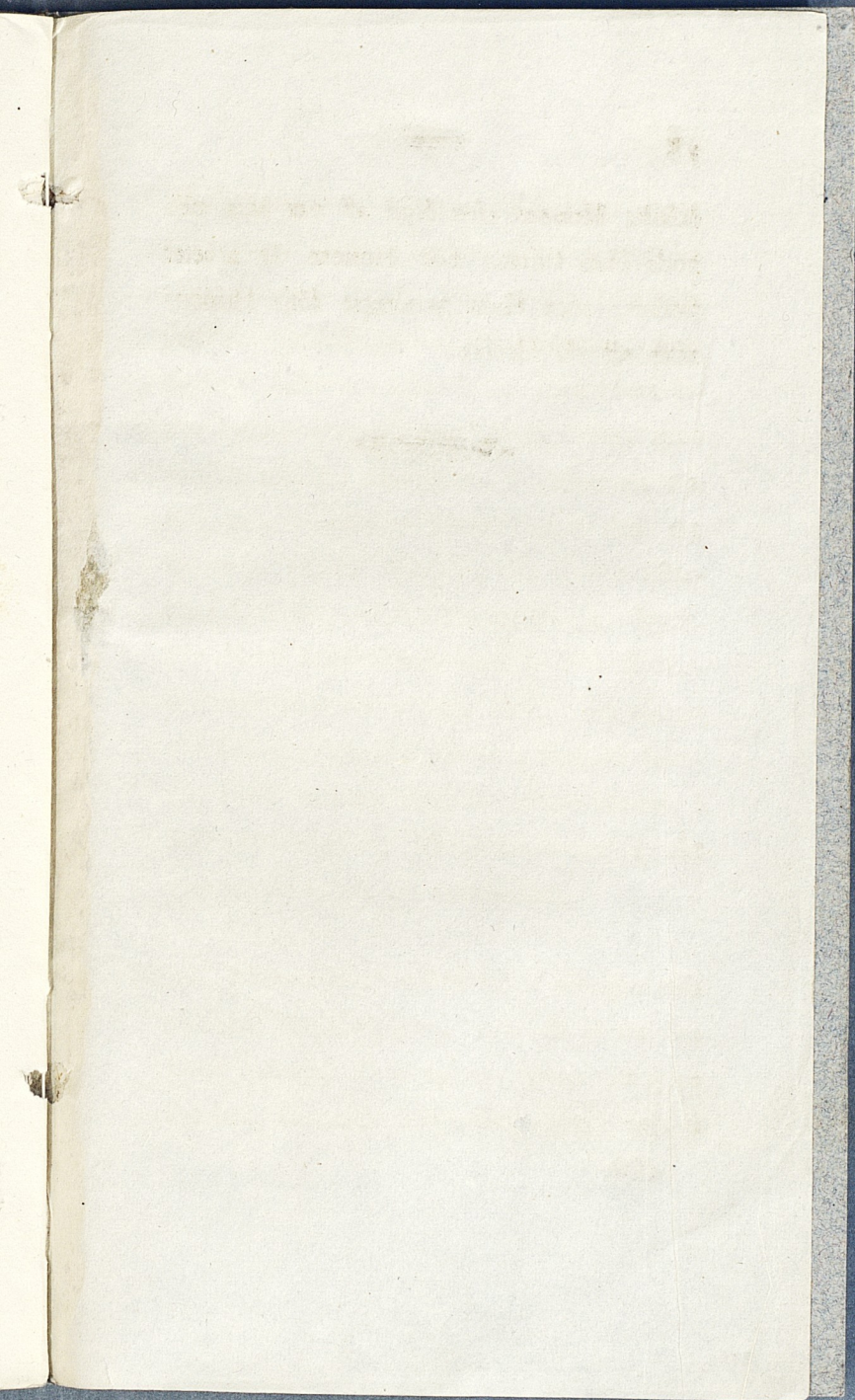
täflade med hvarandra att göra Hans dagar angenäma, Hans ålderdom lätt och att söka aflågsna den stund, som skulle fränkilja dem det oerfätteliga för deras hjertan, som de ågde i Doctor OSBECK; men Hans ålder hade hunnit till den högsta, som man vanligt träffar i dödligheten. Efter en 82 årig lefnad slutades Hans dagar den 23 Decemb. 1805. Säll var den trogne Läraren, som gick in i sin Herres glädje. Lycklige Hans Medbröder, om de alla få vårdigt uppfylla sitt viktiga kall, som denne vår saknade Vän! I Honom fågo vi Läraren i sitt varma nit, Vetenskaps-iddkaren i sin outtröttlighet, Menniskovännen i sitt vålgörande och i sin verksamhet.

Många skola vårda Hans talanger och värdera Hans dygder, och då vi nu fira Hans minne, förenom oss äfven att göra det hos oss oförgätligt derigenom, att vi
skän;

fränka Honom efterföljd af det ädla och goda Han lifstat. För Honom är arbetet flutadt, men Hans gerningar följa Honom efter till vår föresyn.

Många följa värda Hans talningar och värdera Hans dygder, och då vi nu äro Hans minne, löfonom of älvor att göra det hos oss oförgätlige den genom, att vi

www.books2ebooks.eu